

باستان‌شناسی کاربردی؛ کشف گذشته و استفاده معاصر

بهرروز افخمی^{۱*}

چکیده

باستان‌شناسی بر اساس بقایای مادی و معنوی؛ گذشته انسان (نوع بشر) را تفسیر و بازسازی می‌نماید. وقتی صحبت از داده‌های باستان‌شناسی می‌شود، افکارمان به آثار باقی‌مانده از گذشتگان مانند دست‌نوشته‌ها، اسباب و وسایل، باقیمانده خانه‌ها و آثار فرهنگی که موزه‌های ما را پر کرده است، معطوف می‌شود؛ بنابراین موضوع اصلی باستان‌شناسی انسان و دست‌ساخته‌های انسانی است که نوع بشر در طول زمان به صورت عمد یا غیرعمد (آگاهانه یا ناآگاهانه) به وجود آورده است. امروزه رویکرد به گذشته بر اساس دانش باستان‌شناسی کاربردی؛ استفاده از گذشته برای حل مسائل و مشکلات جامعه معاصر در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی است. باستان‌شناسی کاربردی از اوایل دهه‌ی ۱۹۹۰ میلادی با مطرح‌شدن موضوعاتی همانند «توسعه پایدار» و «موضوعات سبز» و «مدیریت محوطه‌ها» رایج شده است. هدف مقاله حاضر تبیین اهمیت باستان‌شناسی کاربردی به‌عنوان دانش میان‌رشته‌ای برای ایجاد فضاهای کسب‌وکار جدید از محوطه‌های میراث فرهنگی در راستای توسعه گردشگری و دارائی‌های فرهنگی کشور به‌وسیله عینیت‌بخشی و حفاظت پایدار است.

واژگان کلیدی: باستان‌شناسی کاربردی، دارائی فرهنگی، گذشته، قابل‌استفاده، معاصر

* عهده‌دار مکاتبات: دانشیار. نشانی الکترونیکی: bafkhami@uma.ac.ir

^۱ گروه باستان‌شناسی، دانشکده ادبیات و علوم انسانی، دانشگاه محقق اردبیلی، اردبیل، ایران

فرآیند تحول باستان‌شناسی

مقدمه

باستان‌شناسی با رویکرد تاریخی فرهنگی^۷، یک رویکرد تکاملی به ریخت‌شناسی مصنوعات در دانش باستان‌شناسی بوده است. بعد از رویکرد تاریخی فرهنگی، رهیافت فرآیندی^۸ در باستان‌شناسی رایج شد که شامل استفاده از نظریه‌ها و مدل‌ها و فرایندهای طبیعی، فرهنگی و اجتماعی عمومی بود که تنوع و تغییر را بر اساس معرفت‌شناسی فلاسفه اثبات‌گرا همچون کارل همپل^۹ دنبال می‌کرد. در اوایل دهه ۱۹۸۰ میلادی، باستان‌شناسی فرا فرآیندی^{۱۰} در مقابل باستان‌شناسی فرآیندی به وجود آمد. باستان‌شناسی فرا فرآیندی با استفاده از ساختارهای هرمنوتیکی برای تفسیر گذشته سود می‌برد و کنشگری متقابل مابین معنا و فعالیت‌های اجتماعی افراد و گروه‌های اجتماعی را با همدیگر مورد توجه قرار می‌داد [۴]. بزرگ‌ترین تأثیر باستان‌شناسی فرا فرآیندی تغییر عمل در «مدیریت میراث»^{۱۱} بود. با مدیریت میراث، محوطه‌ها بر روی مردم گشوده شد و ارائه به مردم و تفسیر محوطه‌های باستانی صورت گرفت. در اواخر دهه‌ی ۱۹۸۰ دوره‌ی جدیدی در مدیریت میراث به وجود آمد. توسعه اختراعات جدید، نجات‌بخشی محوطه‌ها و مراقبت از بقایای فیزیکی میراث از ویرانی‌های ناآگاهانه، روش‌های حفاظت و مدیریت میراث، ارتباط با جنبش‌هایی نوظهور و گروه‌های بومی/ محلی و درک جدید باستان‌شناسان از شرایط و بافت اجتماعی سیاسی محیطی منجر به تدوین منشور ۱۹۹۰ ایکوموس شد که حفاظت و مدیریت میراث باستان‌شناسی و گرایش‌های جدید را مدون کرد [۵]. در اوایل دهه ۱۹۹۰ میلادی موضوعاتی همچون؛ توسعه پایدار و ارتباط با موضوعات سبز^{۱۲} گرایش به حوزه «مدیریت محوطه»^{۱۳} و توسعه آن را آشکار کرد. در سال ۱۹۹۲ ایده‌ی «پایداری در توسعه»^{۱۴} پیشگام سیاست‌های جهانی شد و اجلاس سازمان ملل متحد در ریودوژانیرو درباره‌ی «محیط‌زیست و توسعه» قواعد توسعه پایدار را فرموله کرد. در ادامه سیاست‌های زیست‌محیطی، «پایداری»^{۱۵} در منابع فرهنگی

چارچوب مفهومی دانش باستان‌شناسی در ایران، علیرغم تحولات سریع در جهان نیاز به کاربردی شدن بیشتر دارد تا در توسعه اقتصادی و فرهنگی جامعه معاصر ایران با وجود غنای منابع باستان‌شناختی و ظرفیت‌های عظیم میراث فرهنگی، نقش مؤثرتری ایفا نماید.

پیشینه پژوهش

باستان‌شناسی کاربردی در پاییز سال ۲۰۰۶ میلادی برای پاسخ‌گویی به نیازهای جدید در سطح کارشناسی ارشد تصویب شد. اندیشمندان بزرگی در مورد لزوم باستان‌شناسی کاربردی اظهار نظر کرده‌اند. لودمیر لوزنی^۱ در مقدمه کتاب «چشم‌اندازها زیر فشار»^۲ باستان‌شناسی کاربردی را به دلیل چندوجهی بودن و ماهیت میان‌رشته‌ای داشتن به مدیریت منابع فرهنگی ترجیح می‌دهد و معتقد است که باستان‌شناسی کاربردی می‌تواند به پرسش‌های جوامع مدرن درباره گذشته‌ی آنها پاسخ دهد [۱]. خانم «آن کندل»^۳ در مقاله‌ی تحت عنوان «باستان‌شناسی کاربردی: بازسازی روش‌های کشاورزی بومیان در جامعه آندین»، مدلی را برای احیاء روش‌های کشاورزی باستانی جامعه «آندین»^۴ در کشور «پرو» پیشنهاد می‌دهد [۲]. آقای ماری راک من و جو فلتمن^۵ در مقدمه کتاب «باستان‌شناسی در جامعه و ارتباط آن با جهان مدرن»^۶ مجموعه مقالاتی را با رویکرد باستان‌شناسی کاربردی ویراستاری نموده و آن را برای جامعه ضروری تلقی کرده و اهمیت شروع و تداوم دوره‌های کارشناسی ارشد را پیشنهاد داده‌اند [۳]. همچنین کتاب‌ها و دائره‌المعارف‌های باستان‌شناسی که لزوم توجه به رهیافت باستان‌شناسی کاربردی و جایگزینی آن را با باستان‌شناسی محض مورد توجه قرار داده‌اند.

1 Ludomir R. Lozny

2 Landscape Under Pressure

3 Ann Kendall

4 Andean

5 Marcy Rockman & Joe Flatman

6 Archaeology in Society Its Relevance in the Modern World

7 Cultural history approach

8 Processual

9 Carl Hempel

10 post-Processual

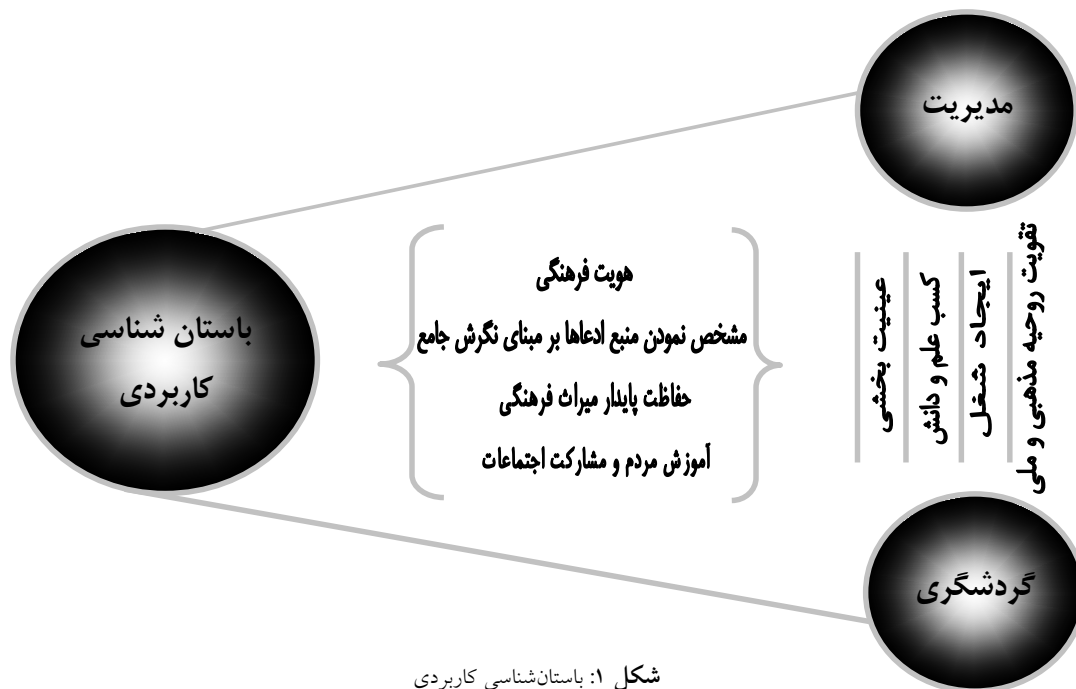
11 Heritage Management

12 Green Issues

13 Site Management

14 Sustainability in Development

15 Sustainability

شکل ۱: باستان‌شناسی کاربردی

می‌کند. باستان‌شناسی کاربردی در راستای توسعه، قدرت و اثربخشی دانش باستان‌شناسی در جامعه و در راستای ایجاد شغل‌های مناسب برای دانش‌آموختگان و با استفاده از مبانی نظری انسان‌شناسی و روش‌شناسی باستان‌شناسی نه به‌عنوان یک نظریه بلکه یک رویکرد و رهیافت ایجاد شده است. هیرست^۷ بزرگ‌ترین تغییر حرفه‌ای باستان‌شناسی را به‌سوی باستان‌شناسی کاربردی قلمداد کرده است [۷]. از نظر سلوا کومار^۸ باستان‌شناسی کاربردی دارای منفعت‌های بسیاری برای جامعه معاصر است [۸]. توماس آر ویتون^۹ باستان‌شناسی کاربردی را بهترین رویکرد حال حاضر باستان‌شناسی جهان تلقی کرده است [۱]. باستان‌شناسی کاربردی بر مبنای حفاظت پایدار محوطه‌ها و چشم‌اندازهای فرهنگی و بر اساس اهمیت آن برای مردم و استفاده از آن تصمیم می‌گیرد؛ و دانش باستان‌شناسی را با دانش سنتی مردم^{۱۰} درهم می‌آمیزد [۹]. باستان‌شناسی کاربردی، تصمیم‌گیری در ارتباط با آن چیزی که مهم و قابل حفاظت پایدار در حفاری‌های باستان‌شناختی است را بحث و بررسی کرده و یکی از اصول اساسی آن «حفاظت پایدار»^{۱۱} میراث فرهنگی با

و تاریخی نیز کاربردی شد. مجموع این عوامل و رشد تفکرات پست‌مدرن و گرایش به حوزه‌های چون؛ «تفسیر»^۱، «اصالت»^۲ و سرانجام «مدیریت محوطه‌های باستان‌شناختی»^۳ و منشورهای جهانی همانند «سند نارا درباره‌ی اصالت»^۴ و منشور بورا استرالیا^۵ منجر به درگیر کردن و مشارکت مردم محلی در محوطه‌های میراث فرهنگی شد. در نهایت، فلسفه مدیریت «کل‌نگر»^۶ در محوطه‌های میراث منجر به عینیت‌بخشی بسیاری از پارک‌های میراث و باستان‌شناسی کاربردی شد [۶].

باستان‌شناسی کاربردی

باستان‌شناسی کاربردی آخرین وضع موجود و روزآمد شده دانش باستان‌شناسی است که از مطالعات و فعالیت‌های باستان‌شناسی با توجه به نیاز حال حاضر جوامع استفاده می‌کند. باستان‌شناسی کاربردی ماهیت میان‌رشته‌ای داشته و رویکردی نو و برآمده از رهیافت‌های مدرن گردشگری و مدیریت است که ضمن حفظ تمامی کارکردها اعم از فرهنگی، سیاسی و اجتماعی برای میراث فرهنگی، حفاظت و معرفی پایدار آن را دنبال

1 Interpretation

2 Authenticity

3 Archaeological Sites Management

4 Nara Document on Authenticity

5 Australias Burra Charter

6 Holistic

7 Hirst

8 Selvakumar

9 Thomas R. Wheaton

10 Indigenous knowledge

5 Sustainable Conservation

مشارکت مردم

باستان‌شناسی کاربردی به اصل مشارکت مردمی در حفاظت از میراث فرهنگی تأکید و شیوه‌های مشارکت مردم را فرموله می‌کند. آموزش مردم درباره‌ی میراث فرهنگی از قبیل منابع باستان‌شناختی نه تنها برای ارتقاء دانش خاص مردم نسبت به گذشته اهمیت دارد؛ بلکه باعث می‌شود که میراث فرهنگی را جزئی از خودشان تلقی نموده باشند [۱۳]. با افزایش علاقه‌ی مردم به باستان‌شناسی و منابع باستان‌شناختی و حفاظت آنها، حداقل برخی از مردم، مشارکت فعالانه‌ای در نگهداری محوطه‌های باستان‌شناختی از طریق طرح‌های توسعه‌ی محلی و طرح‌های استفاده از زمین خواهند بود. علاقه مردم به حفاظت و مشارکت فعال می‌تواند به‌عنوان یک مکانیسم قوی برای تماشا و نفوذ سازمان‌های دولتی که مسئول حفظ محوطه و اجرا و عملیاتی نمودن سیاست‌های حفاظت هستند را به دنبال داشته باشد. علاقه و مشارکت مردم می‌تواند سازمان‌های دولتی را در انجام وظایفشان با دقت بیشتر و مؤثرتر وادار کند. حضور مردم همچنین می‌تواند در پایش وضعیت محوطه‌های باستان‌شناختی در بافت مناطق بومی و استقرار کمک کاربردی نماید. این عمل موجب بازرسی‌ها و گزارش‌های منظم به مسئولان حفاظت خواهد بود [۱۴]. هرچند که تحقیقات نشان می‌دهد که توجه کافی به حضور جوامع داده نمی‌شود [۱۰]. در واقع بسیاری از مناطق روستایی جهان در حال حاضر به دنبال ارتقاء توسعه اقتصادی محلی بر اساس میراث فرهنگی و طبیعی هستند [۱۵]. تعامل انسان با میراث فرهنگی با مستندسازی و کاربردی نمودن دانش تاریخی و گذشته و تعامل انسان و محیط‌زیست منجر به درک درستی از مشکلات زیست‌محیطی معاصر و برنامه‌ریزی برای پایداری در آینده خواهد بود [۱۶]. در باستان‌شناسی کاربردی، «مردم» در گذشته و حال مهم انگاشته می‌شوند [۱۷].

گردشگری میراث

گردشگری میراث از جمله‌ی کارکردهای باستان‌شناسی کاربردی است. بعد از جنگ جهانی دوم کاوش‌های باستان‌شناسی عمدتاً در آمریکای شمالی به وسیله صنعت ابتدایی گردشگری میراث و متمرکز بر احیاء و جنبش ملی‌گرایانه بود [۱۸]. نوع نگرش باستان‌شناسی کاربردی به گردشگری میراث عمدتاً در چارچوب

مشارکت مردم^۱ است [۱۰]. باستان‌شناسی کاربردی یعنی استفاده از پژوهش‌های باستان‌شناسی و نتایج آن در راستای حل مشکلات انسان معاصر که مشتمل بر مسائل مدیریت میراث فرهنگی، گردشگری میراث و توسعه، مدل‌سازی پایدار برای پویایی محیط/انسان و آموزش عمومی باهدف آگاه‌سازی و نظارت بر آثار باستان‌شناختی است [۱۱]. در یک مفهوم وسیع، بحث باستان‌شناسی کاربردی از آماده ساختن مناسب باستان‌شناسان جهت ورود به حوزه و عرصه مدیریت منابع فرهنگی (میراث فرهنگی) اعم از حوزه‌ی خصوصی و دولتی تأکید می‌کند. آشنا شدن با موضوعاتی از قبیل؛ ماهیت حفاظت تاریخی، کار با نسل‌های مختلف یک جمعیت، تفسیر یافته‌های باستان‌شناختی برای مردم، نگهداری و مراقبت و حفاظت از اسناد و یافته‌ها و مجموعه‌های باستان‌شناختی، پایه آموزش باستان‌شناسی کاربردی است. به‌طور خلاصه؛ باستان‌شناسی کاربردی به استفاده مناسب و متناسب از میراث باستان‌شناختی با در نظر گرفتن نیازهای یک جامعه در حوزه‌های فرهنگی، اجتماعی و اقتصادی می‌پردازد [۱۲].

مدیریت محوطه‌های باستان‌شناسی

مدیریت محوطه‌های باستان‌شناسی از جمله کارکردهای باستان‌شناسی کاربردی است. از جمله مسائل مهم و موردتوجه در باستان‌شناسی کاربردی مقابله با اختلافات میان گردشگری و حفاظت از طریق مدیریت محیط فیزیکی است. باستان‌شناسی کاربردی با گرایش‌های چندوجهی، ارزش‌ها و علایق همه‌ی مشارکت‌کنندگان و ذینفع‌ها را در نظر می‌گیرد. اهمیت مشارکت همه ذینفعان در فرآیند پایداری میراث ضروری است. باستان‌شناسی کاربردی در فرآیند تصمیم‌گیری در محوطه‌ها موارد ذیل را مورد لحاظ قرار می‌دهد؛

الف) درک کامل و مشترک از اثر از سوی تمامی متصدیان؛

ب) چرخه طراحی، اجرا، پایش، ارزیابی و بازخورد؛

ج) دخالت تمامی همکاران و متصدیان؛

د) تخصیص منابع موردنیاز؛

ه) ظرفیت‌سازی؛ و

و) شرحی پاسخگو و شفاف از نحوه عملکرد نظام مدیریتی [۱۰].

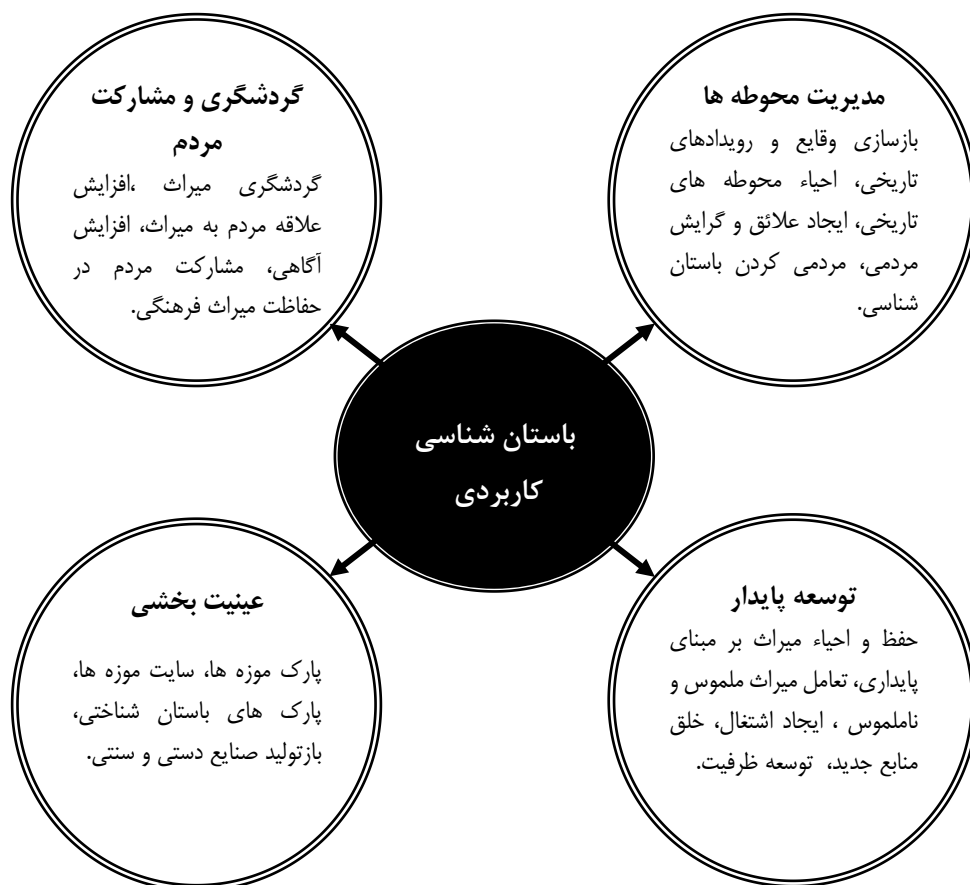
¹ Community Colaboration

سال ۲۰۰۲، «میراث» را به‌عنوان وسیله‌ی «توسعه‌ی پایدار» اعلام کرد، کاربرد داشته است. حوزه‌ی اهمیت میراث فرهنگی از زمان پذیرش «کنوانسیون میراث جهانی» به‌وسیله‌ی یونسکو در سال ۱۹۷۲ به بعد، بسیار رشد یافته است. موضوع توسعه پایدار پیچیده و در چند دهه‌ی گذشته همواره مورد بحث بوده است [۲۲]. زمانی که نیک مریم در آوریل ۱۹۸۹ میلادی وجود و زمینه‌ی اجتماعی «رونق میراث» را در بریتانیا نشان‌داد بیش از چند دهه می‌گذرد. بعد از تغییر نام «گذشته» به «منابع» از دهه‌ی ۱۹۷۰ و ۱۹۸۰ میلادی به بعد «توسعه‌ی میراث» شروع شد [۲۳]. هرچند موضوعاتی از قبیل؛ افزایش آگاهی جهانی درباره‌ی مسائل محیط‌زیست، تغییرات آب‌وهوای و چشم‌اندازهای هزاره جدید در این باره مهم و تأثیرگذار بودند. باستان‌شناسی به یک بخش مهم از بحث توسعه از زمان پایان جنگ جهانی دوم تبدیل شد. هرچند که قبل از شروع رسمی پروژه‌ی توسعه غرب، باستان‌شناسی در ایجاد هویت، مالکیت زمین و مشروعیت ملی دخیل داده‌شده بود. به حوزه‌ی «میراث» که باستان‌شناسی از آن به‌عنوان یک پیکر به‌هم‌پیوسته و دارای انسجام ارائه می‌کند در

رهیافت «محافظتی» میراث تلقی می‌شود. در ادبیات باستان‌شناسی کاربردی؛ گردشگری میراث شاخه‌ای از گردشگری است که به میراث فرهنگی محلی که گردشگری در آن در حال اتفاق افتادن است، متمایل می‌شود. گردشگری میراث دارای دو هدف عمده است؛ حفاظت از میراث و توسعه گردشگری میراث [۱۹]. ارتقاء اشتیاق و علاقه به تاریخ و باستان‌شناسی و حفاظت از محوطه‌های تاریخی از جمله‌ی برآیندهای گردشگری میراث و باستان‌شناسی است. به‌طور خاص به گردشگری میراث «رهیافت محافظ» اطلاق می‌شود؛ چراکه می‌تواند میراث را ترویج کند [۲۰].

توسعه پایدار

باستان‌شناسی کاربردی در محوطه‌های میراث فرهنگی به دنبال توسعه پایدار است. مفهوم توسعه پایدار در دهه‌های ۱۹۷۰ و ۱۹۶۰ میلادی برای کم کردن تأثیر مخرب صنعتی شدن بر روی محیط و جامعه به وجود آمد [۲۱]. اصول توسعه پایدار در محوطه‌های میراث جهانی از زمانی که کمیته‌ی میراث جهانی در

شکل ۲: کارکردها

هدایت پروژه توسعه‌ی جهانی غرب برای کاهش فقر و بیماری در سراسر جهان نگاه ویژه‌ای شده است [۲۴]. در پروژه‌های توسعه پایدار میراث فرهنگی، بر اساس دستورالعمل‌های توسعه‌ای جدید قرن ۲۱ عمل می‌شود. برای همین است که باستان‌شناسی، حمایت و دلگرمی برای مأموران دولت بوده و همچنین برای جمعیت‌های بومی است که دارای تاریخ مکتوب نبوده و در عین حال دارای قدمت زیاد می‌باشند. در راستای توسعه پایدار میراث فرهنگی منشورهای جهانی ابداع و به‌صورت مشترک مابین کشورهای عضو کنوانسیون جهانی اجرا شده‌اند که از جمله آنها منشور ونیز است که به مجموعه‌ای از برنامه‌ریزی‌های دارای چارچوب و استاندارد برای محوطه‌ها و بناهاست که باید در مکان‌های اصلی خودشان به‌صورت پایدار حفظ شوند.

پارک‌های باستان‌شناختی^۱

پارک‌های باستان‌شناسی محصول و کارکرد باستان‌شناسی کاربردی در جامعه هستند؛ به‌عنوان یک تصور و فکر، ایده‌ی موزه برای نگهداری، حفاظت و تفسیر فرهنگ و میراث معنوی فرهنگی می‌توان گفت که از شروع تاریخ انسان وجود داشته است. احتمالاً قدیمی‌ترین تلاش‌های شناخته‌شده برای ثبت فرهنگ انسان، نقاشی‌ها غارهایی همچون لاسکو در جنوب غربی فرانسه بوده است که انسان غارنشین توانسته است مجموعه‌ای از مراودات و تعاملات خود با زندگی حیوانات را به تصویر بکشد. در زمان‌های تاریخی مفهوم موزه از تمدن و ذخایر و ابزار خانه‌ها وجود داشت. با وجود این، موزه مدرن با شروع رنسانس و ساخت موزه بریتانیا در سال ۷۵۹ میلادی شروع شد. پس از گذشت یک‌صد سال از پیشرفت‌های سریع تکنولوژی و تغییرات اجتماعی که از آغاز اواخر قرن نوزدهم میلادی شروع شد، ابزار آگاهی و اهمیت تاریخ نیز برای حفظ و ارائه بیشتر و بیشتر می‌شد. در نتیجه موزه‌ها در روش و راه، رهیافت‌های نادر را آزمودند که تحت عنوان مجموعه‌های کنجکاو برانگیز شمرده می‌شدند. تأکید بر تفسیر، موزه‌ها را به نسل جدیدی سوق داد که تجربه کنش‌گری متقابل را با انتقال به سمت‌وسوی زندگی بومی و نامتعارف شهری سوق می‌داد. این مسیر تکامل ادامه داده شد تا اینکه گرایش پیشرفته‌ای رخ داد که آن ایجاد پارک-

موزه‌های باستان‌شناختی در مناطق دارای پتانسیل باستان‌شناختی بود. پارک باستان‌شناختی به‌عنوان یک مفهوم و یک ایده، فرآیند و روشی برای حفاظت و مدیریت مجموعه‌ای از میراث در بافت اصلی یا مصنوعی است. این رویکرد همواره از سال ۱۹۹۰ میلادی به بعد در حال تحول بوده است. همچنین ابزاری برای حفاظت از مناطق میراث تلقی شده است. لازم به ذکر است که پارک باستان‌شناختی لزوماً منطقه‌ای سرسبز با عناصری برای حفاظت نیست بلکه یک‌نهاد فرهنگی است که مدیریت آن نیاز به هماهنگی با سایر بخش‌ها و زیرمجموعه‌ها دارد [۲۵]. در واقع پارک باستان‌شناختی به منطقه‌ای اطلاق می‌شود که قابلیت تفسیری، آموزشی، پژوهشی و تفریحی را برای مردم داشته باشد. پارک-موزه‌ها نسل اولیه‌ی پارک‌های باستان‌شناختی بودند که اولین و قدیمی‌ترین آن به‌وسیله آرتور هازلیوس در اسکسن سوئد به سال ۱۸۹۱ میلادی به وجود آمد و مهم‌ترین از این نوع در ایالات‌متحده‌ی امریکا است که مهم‌ترین و اصلی‌ترین آن روستای قرین فیلد است که به سال ۱۹۲۹ میلادی تأسیس شده است [۲۶]. مروری کوتاه بر مصادیق ایجادشده در ارتباط با ایجاد پارک‌های باستان‌شناختی نشان می‌دهد که مهم‌ترین و اصلی‌ترین برآیند ایجاد پارک‌های باستان‌شناختی «آموزش»، «توسعه گردشگری»، «بازتولید صنایع دستی»، «عینیت‌بخشی به پتانسیل میراث باستان‌شناختی» و «القاء اهمیت میراث برای مردم محلی» است. با این راهبرد علاوه بر آموزش حفظ آثار باستانی و یادمانی برای همه‌ی سنین جامعه به‌ویژه کودکان؛ میراث فرهنگی و باستان‌شناختی در زندگی مردم به‌عنوان تجربه تاریخی و عنصر مطلوب زنده که می‌تواند جاذبه تفریحی نیز داشته باشد اضافه می‌شود و بازدیدکنندگان قدرت و توان این موضوع را خواهند داشت که فهم و درک کاملی از بخش‌های از میراث فرهنگی کشورشان در ذهن داشته باشند. در واقعه پارک-موزه‌های باستان‌شناختی به این دلیل متولد شدند که علائق خروجی برای دیدن آنچه کشف‌شده است را به نحوه مؤثری برآورده سازند و به این نیاز پاسخ دهند [۲۷]. از این منظر، پارک‌های باستان‌شناختی بستری برای ارائه توانمندی‌های مردم محلی دارای میراث فرهنگی در حوزه‌ی صنایع دستی و مصنوعات جذاب خواهد بود.

¹ Archaeological Park

نتیجه‌گیری

باستان‌شناسی به‌عنوان کنشی فرهنگی، مستقل از جامعه نیست؛ و نباید آن را فعالیتی مستقل فرض کرد و به‌تنهایی در نظر گرفت. تصور وجود مستقل برای فعالیت‌های باستان‌شناسی بدون در نظر گرفتن حضور مردم، توهمی بیش از فعالیت‌های باستان‌شناسی به‌جا نخواهد گذاشت. در این مقاله باستان‌شناسی کاربردی به‌عنوان یک رهیافت جدید و رویکرد میان‌رشته‌ای که حاصل مبانی نظری انسان‌شناسی، روش‌شناسی باستان‌شناسی و بر اساس نیازهای مدیریت و گردشگری محوطه‌های باستان‌شناختی بود، توصیف و تبیین شد. حفاظت پایدار میراث فرهنگی، مهم انگاشتن مردم در گذشته و حال، مدیریت محوطه‌ها و توسعه گردشگری میراث در محوطه‌های میراث فرهنگی از جمله کارکردهای باستان‌شناسی کاربردی است. این در حالی است که در باستان‌شناسی حال حاضر ایران موضوعات طرح شده قبل؛ موضوعیت ندارند. با توجه به ظرفیت‌های عظیم میراث فرهنگی کشور، ضرورت استفاده از دانش میان‌رشته‌ای باستان‌شناسی کاربردی و آموزش دانشگاهی آن در کشور توصیه می‌شود.

وبگاه‌های بازدید شده در این مقاله

- (1). <http://www.sas.upenn.edu/~cerickso/articles/Applied.pdf> (Accessed 8 July, 2012).
- (2). <http://www.worldarchaeologicalcongress.org/about>.

منابع و مؤاخذ

- [6]. Zebic, Jasmine (2006); an integrated approach towards marketing heritage products: a case study of the proposed Bedouin Fort in Wadi Rum, Jordan; Master Thesis, World Heritage Studies, Brandenburg University of Technology, Cottbus, Germany.
- [7]. Hirst, Kris (2008); "Archaeology Today", Encyclopedia of Archaeology, editor in chief De Borah M. Pearsall, Pages 478-489, Academic Press, New York.
- [8]. Selvakumar, v (2010); "The use and relevance of archaeology in the post-modern world: views from India", World Archaeology Vol. 42(3): 468-480.
- [9]. Stump, Daryl (2013); "On Applied Archaeology, Indigenous Knowledge, and the Usable Past" Current Anthropology, Vol. 54, No.
- [10]. Brighton, Stephen A (2001); Applied Archaeology and Community Collaboration: Uncovering the Past and Empowering the Present, Human Organization 70, 4, pp: 344-354.
- [11]. Shackel, Paul A, and Chambers Erve J (2004); PLACES IN MIND; Public Archaeology as Applied Anthropology, Routledge, New York.
- [12]. Downum, Christian E and Laurie J. Price (1999): Applied Archaeology, Human Organization, Vol, 58, No, 3.
- [13]. Jameson, John H (2008); "Interpretation of Archaeology for the Public", Encyclopedia of Archaeology, editor in chief De Borah M. Pearsall, Pages 1529-1543, Academic Press, New York.
- [14]. Han, Sangwoo (2001); Cultural Heritage Management in South Korea, PHD Dissertation, University of Minnesota.
- [15]. Scott, Allen j(2010); The Cultural Economy of Landscape and Prospects for Peripheral Development in the Twenty-first Century: The Case of the English Lake District, European Planning Studies Vol. 18, No. 10.
- [16]. Hardesty, Donald L (2008); "Goals of Archaeology, Overview", Encyclopedia of Archaeology, editor in chief De Borah M. Pearsall, Pages 1088-1093, Academic Press, New York.
- [17]. Proebsting, Eric Louis (2009); Economy and Ecology on the age of America: the historical archaeology of three farming communities in the Arkansas landscape, PHD Dissertation, University of Arkansas.
- [18]. B Less, William (2008); "Historical Archaeology/as Discipline", Encyclopedia of Archaeology, editor in chief De Borah M. Pearsall, Pages 1438-1443, Academic Press, New York.
- [19]. Girardo, Rachel Faye (2011); Intangible Heritage and Tourism Development at the Tsodilo World Heritage Site, PHD dissertation in Anthropology, University of California, Berkeley
- [20]. Baram, uzi.2008. "Tourism and Archaeology", Encyclopedia of Archaeology, ed. by Deborah M. Pearsall, Academic Press, New York.
- [21]. Alrabady, Rama ibrahim (2006); Historic Preservation and Heritage Tourism in Texas: An Integrated Approach to Sustainable Heritage
- [1]. Lozny, Lodomir R (2012); Western Europe: Historical Archaeology, in Encyclopedia of Global Archaeology, Editor, Claire Smith. Springer: Adelaide, Australia.
- [2]. Kapyrka, Julie Christine (2011); Exploring the Relationship between Indigenous Peoples and Archaeologists in Ontario: A Dialectical Mixed-Model Research Inquiry, PHD dissertation, Trent University, Peterborough, Ontario, Canada.
- [3]. Rockman, Marcy and Joe Flatman (2012); Archaeology in Society Its Relevance in the Modern World, Springer New York Dordrecht Heidelberg London, DOI 10.1007/978-1-4419-9881-1.
- [4]. Jeffares, Ben (2009); "Philosophy of Archaeology" A Companion to the Philosophy of History and H istoriography Edited by Aviezer Tucker, 2009 Blackwell Publishing Ltd. ISBN: 978-1-405-14908-2.
- [5]. Blake Walter, Marni (2009); Universal ideals, local challenges: Approaches to archaeological heritage management at World Heritage sites, PHD Dissertation, department of Archaeology, University of Boston.

- [25]. Kaws, Mary L. (2012); archaeological Parks, Arkansas Archeological Survey, www.arkansasarcheology.org (Accessed 26 July. 2014).
- [26]. Seaman, Michael J (1995); the heritage value consideration of Strategies for Enhancing the Overall Viability of Open Air Museum in Canada, Master of thesis, in Environmental design Studies, University of Nova Scotia.
- [27]. Marie Barry, Kristin (2008); The New Archaeological Museum: Reuniting Place and Artifact, Master of Architecture thesis, College of Design, Art, Architecture and Planning, University of Cincinnati.
- Management, PhD dissertation, Texas A&M University.
- [22]. Landorf, Chris (2009); A Framework for Sustainable Heritage Management: A Study of UK Industrial Heritage Sites, International Journal of Heritage Studies, Vol. 15, No. 6, pp. 494–510.
- [23]. Hodder, Ian (1990); Archaeology and the Post-Modern, Anthropology Today, Vol. 6, No. 5, pp. 13-15.
- [24]. Benavides, O Hugo (2008); “Development and Archaeology”, Encyclopedia of Archaeology, editor in chief De Borah M. Pearsall, Pages 1088-1093, Academic Press, New York.